

Date: 21st May-2025

NUTQ USLUBLARI BO'LIMINING TILSHUNOSLIKDAGI AHAMIYATI

Bobojonova Dilnoza Oxunjonovna

Osiyo xalqaro universiteti

“Pedagogika psixologiya” kafedrası o'qituvchisi

E-mail: bobojonovadilnozaoxunjonovna@oxu.uz

Annotatsiya: Stilistika — tilshunoslikning bir bo'limi bo'lib, u tilning uslubiy jihatlarini, so'z va gaplarning ifoda etish usullarini, shuningdek, tilning estetik va kommunikativ funksiyalarini o'rganadi.

Kalit so'zlar: uslub, matn, rasmiy, idora, mehnat

Stilistika tilshunoslikda quyidagi ahamiyatga ega:

1. **Uslubiy farqlarni aniqlash:** Stilistika yordamida turli uslublar (ilmiy, badiiy, ommaviy axborot, rasmiy va boshqalar) o'rtasidagi farqlarni aniqlash va ularning xususiyatlarini o'rganish mumkin. Bu tilni to'g'ri va maqsadga muvofiq ishlatishga yordam beradi.

2. **Tilning estetik jihatleri:** Stilistika tilning estetik imkoniyatlarini o'rganadi. Badiiy asarlar, she'rlar va boshqa yaratuvchan ifodalar orqali tilning go'zalligi va ifoda kuchi tahlil qilinadi.

3. **Kommunikativ funktsiyalar:** Stilistika tilning kommunikativ jihatlarini o'rganadi, ya'ni qanday qilib til vositalari yordamida ma'lumot etkazish, fikr bildirish va hissiyotlarni ifodalash mumkinligini ko'rsatadi.

4. **Tilning rivojlanishi:** Stilistika tilning vaqt o'tishi bilan qanday o'zgarishini, yangi uslublar va ifoda shakllarining paydo bo'lishini o'rganadi. Bu tilning dinamikasini tushunishga yordam beradi.

5. **Til va madaniyat:** Stilistika til va madaniyat o'rtasidagi aloqalarni o'rganadi. Har bir til o'z madaniyatining aksidir, shuning uchun til uslublari madaniy kontekstda qanday shakllanishini tushunish muhimdir.

6. **O'qituvchilik va ta'lim:** Stilistika tilshunoslikda o'qituvchilar va talabalarga tilni to'g'ri va samarali ishlatishda yordam beradi. Uslublar va ifoda shakllari haqida bilimlar, talabalar va o'qituvchilar uchun foydali bo'ladi.

7. **Til va psixologiya:** Stilistika til va inson psixologiyasi o'rtasidagi aloqalarni o'rganadi. Til orqali inson hissiyotlari va fikrlari qanday ifodalanishini tahlil qiladi.

Umuman olganda, stilistika tilshunoslikda muhim rol o'ynaydi, chunki u tilning nafaqat texnik, balki estetik va kommunikativ jihatlarini o'rganadi, bu esa tilni yanada boyitadi va rivojlantiradi.

Stilistika va nutq uslubiyati — tilshunoslikning muhim bo'limlaridan biri bo'lib, u tilning uslubiy jihatlarini, nutqning turli shakllarini va ularning kommunikativ maqsadlarini o'rganadi. Ushbu bo'lim quyidagi asosiy jihatlarni o'z ichiga oladi:

1. Uslubiy tahlil

Date: 21st May-2025

- **Uslublar:** Nutqning turli uslublari (ilmiy, badiiy, rasmiy, ommaviy axborot va boshqalar) o'rganiladi. Har bir uslub o'zining maxsus xususiyatlariga ega bo'lib, maqsadga muvofiq tarzda ishlatiladi.

- **Uslubiy vositalar:** Uslublar ichida foydalaniladigan til vositalari (so'z tanlovi, gap tuzilishi, frazeologik birliklar) tahlil qilinadi.

2. Nutqning kommunikativ funktsiyalari

- **Ma'lumot etkazish:** Nutq orqali qanday qilib ma'lumotlarni aniq va tushunarli tarzda etkazish mumkinligi o'rganiladi.

- **Hissiyotlarni ifodalash:** Nutq orqali inson hissiyotlari, fikrlari va niyatlari qanday ifodalanishi tahlil qilinadi.

3. Uslubiy normalar

- Har bir uslubning o'ziga xos normalari va qoidalari mavjud. Masalan, ilmiy nutqda aniq va lo'nda ifodalar, badiiy nutqda esa tasviriy va emotsional ifodalar ko'proq qo'llaniladi.

4. Nutq va madaniyat

- Nutq uslubiyati til va madaniyat o'rtasidagi aloqalarni o'rganadi. Har bir uslub o'z madaniy kontekstida shakllanadi va rivojlanadi.

5. O'qitish va ta'lim

- Stilistika va nutq uslubiyati ta'lim jarayonida muhim ahamiyatga ega. O'quvchilarni turli uslublarda nutq qilishga o'rgatish, ularning fikrlarini aniq va samarali ifodalashlariga yordam beradi.

6. Til va psixologiya

- Nutq uslubiyati til va inson psixologiyasi o'rtasidagi aloqalarni o'rganadi. Nutq orqali insonning ruhiy holati, hissiyotlari va fikrlari qanday aks etishi tahlil qilinadi.

7. Nutqning konteksti

- Nutq uslubiyati nutqning kontekstini (ijtimoiy, madaniy, psixologik) hisobga olgan holda o'rganadi. Nutqning maqsadi va vazifalari kontekstga qarab o'zgarishi mumkin.

Xulosa

Stilistika va nutq uslubiyati tilshunoslikda muhim rol o'ynaydi, chunki u tilning nafaqat texnik, balki estetik va kommunikativ jihatlarini o'rganadi. Bu bo'lim tilni yanada boyitadi va insonlar o'rtasidagi muloqotni samarali qilishga yordam beradi. Nutq uslubiyati orqali o'quvchilar va mutaxassislar tilni to'g'ri va maqsadga muvofiq ishlatishni o'rganadilar.

ADABIYOTLAR:

1. Bobojonova, D. (2023). ANALYSIS OF IDIOMS THAT PRESERVE BOTH FORM AND CONTENT IN MAHMUD KASHGARI'S "DEVONU LUGOTIT TURK". Modern Science and Research, 2(9), 64-67.
2. Bobojonova, D. (2023). THE IMPORTANCE OF UZBEK FOLK PROVERBS. Modern Science and Research, 2(10), 670-675.

Date: 21st May-2025

3. Bobojonova, D. (2023). MAHMOUD QOSHGARI'S" DEVONU LEXICOTIT TURK" AND ITS PLACE IN LINGUISTICS. *Modern Science and Research*, 2(10), 538-540.
4. Oxunjonovna, B. D. (2022). O'ZBEK TILSHUNOSLIGIDA LISSONIY INTERFERENSIYANING KO'RINISHLARI. *PEDAGOGS jurnali*, 14(1), 22-25.
5. Okhunjonovna, B. D. (2023). A Proverb is a Product of Folk Wisdom. *American Journal of Language, Literacy and Learning in STEM Education* (2993-2769), 1(9), 333-338.
6. Bobojonova, D. (2023). MAHMUD KASHGARI'S WORK" DEVONU LUG'OTIT TURK" IS AN IMPORTANT SCIENTIFIC HERITAGE. *Modern Science and Research*, 2(12), 742-748.
7. Bobojonova, D. (2024). TYPES OF OCCUPATIONS RELATED TO THE LIFE OF THE UZBEK PEOPLE (within the profession of blacksmithing). *Modern Science and Research*, 3(2), 739-746.
8. Bobojonova, D. (2023). THE ROLE OF MAHMUD KASHGARI'S WORK" DEVONU LUG'OTIT TURK" IN THE DEVELOPMENT OF THE UZBEK LANGUAGE. *Modern Science and Research*, 2(4), 568-5672.
9. khunjonovna, B. D. (2024). Comparative Analysis of Proverbs in" Devonu LugOtit Turk" and Currently Available. *Journal of Higher Education and Academic Advancement*, 1(2), 194-198.
10. Bobojonova, D. (2024). MANIFESTATION OF LEXEMES RELATED TO THE PROFESSION OF BLACKSMITHING IN FOLK PROVERBS. *Modern Science and Research*, 3(1), 687-693.
11. Okhunjonovna, B. D. (2024). Analysis of Folk Proverbs Based on Medicine. *EUROPEAN JOURNAL OF INNOVATION IN NONFORMAL EDUCATION*, 4(3), 125-131.
12. Oxunjonovna, B. D., & Sadriddinova, F. N. (2024, December). ZAMONAVIY TILSHUNOSLIKDA MAQOLLARNING KONSEPTUAL TAHLIL MUAMMOLARI. In *Uz Conferences* (Vol. 2, No. 4, pp. 41-44).
13. Бободжоновна, Д. (2024). IT IS RELATED TO THE LIFE OF THE UZBEK PEOPLE ANALYSIS OF PROVERBS OF THE MUSICAL PROFESSION. *Журнал универсальных научных исследований*, 2(5), 402-413.
14. Oxunjonovna, B. D. (2024). "SIPOHI", "JANGCHI" LEKSEMALAR HAMDA "SAVDOGAR", "SAYYOH" LEKSEMALAR ASOSIDA SHAKLLANGAN XALQ MAQOLLARI. *TA'LIM VA RIVOJLANISH TAHLILI ONLAYN ILMIY JURNALI*, 4(4), 331-338.
15. Oxunjonovna, B. D. (2024). OZBEK XALQI TURMUSHI BILAN BOGLIQ KASB-KOR TURLARI (Temirchilik kasb-hunari doirasida).
16. Oxunjonovna, B. D. (2024). TEMIRCHILIK KASB-HUNARIGA OID LEKSEMALARINING XALQ MAQOLLARIDA NAMOYON BO'LISHI.
17. Oxunjonovna, B. D. (2023). MAHMUD QOSHG'ARIYNING «DEVONU LUG'OTIT TURK» ASARI-ILMIY AHAMIYATLI ME'ROS.

Date: 21st May-2025

18. Oxunjonovna, B. D. (2023). O'ZBEK XALQ MAQOLLARINING AHAMIYATI.
19. Oxunjonovna, B. D. (2024). RESPUBLIKAMIZDA DAVLAT TILI SIYOSATINI AMALGA OSHIRISHNING AMALIY Tajribalari. *Problems and solutions at the stage of innovative development of science, education and technology*, 1(2), 44-49.
20. Oxunjonovna, B. D. (2024). ISH YURITISHDA TIL MADANIYATI VA SO 'ZLASHUV ODOBINING AHAMIYATI. *Problems and solutions at the stage of innovative development of science, education and technology*, 1(2), 8-13.
21. Oxunjonovna, B. D. (2024). RASMIY USLUBDA O 'ZBEK TILI: HUJJAT TURLARI VA ULARNING XUSUSIYATLARI. *Problems and solutions at the stage of innovative development of science, education and technology*, 1(2), 38-43.
22. Oxunjonovna, B. D. (2025). DAVLAT TILINING ISH YURITISH JARAYONIDAGI AHAMIYATI VA UNI RIVOJLANTIRISH YO 'NALISHLARI. *Prospects for innovative technologies in science and education*, 2(1), 52-57.
23. Oxunjonovna, B. D. (2025). DAVLAT TILIDA ISH YURITISHNI O 'RGATISH JARAYONIDAGI QIYINCHILIKLAR VA ULARNI HAL ETISH USULLARI. *Prospects for innovative technologies in science and education*, 2(1), 65-71.
24. Oxunjonovna, B. D. (2025). ELEKTRON TIZIMLARDA DAVLAT TILINING QO 'LLANILISHI VA UNING RIVOJI. *Prospects for innovative technologies in science and education*, 2(1), 17-23.
25. Oxunjonovna, B. D. (2025). MAMLAKATNING TURLI HUDUDLARIDA ISH YURITISHDA DAVLAT TILINING O 'ZIGA XOS QO 'LLANISHI. *Prospects for innovative technologies in science and education*, 2(1), 10-16.
26. Oxunjonovna, B. D. (2025). DAVLAT TILIDA ISH YURITISHNI JORIY ETISHNING AMALIY Tajribalari. *Prospects for innovative technologies in science and education*, 2(1), 3-9.
27. Oxunjonovna, B. D. (2025). RASMIY HUJJATLARNI TUZISHDA DAVLAT TILIDAGI ANIQ TALABLAR VA STANDARTLAR. *Prospects for innovative technologies in science and education*, 2(1), 45-51.
28. Oxunjonovna, B. D. (2025). DAVLAT TILINI RIVOJLANTIRISH BO 'YICHA OLIB BORILAYOTGAN SIYOSATNING ISH YURITISH TIZIMIDAGI O 'RNI. *Prospects for innovative technologies in science and education*, 2(1), 24-30.
29. Oxunjonovna, B. D. (2025). DAVLAT TILINI ISH YURITISHDA QO 'LLASHNI TARTIBGA SOLUVCHI QONUN VA ME'YORIY HUJJATLAR. *Prospects for innovative technologies in science and education*, 2(1), 31-37.
30. Oxunjonovna, B. D. (2025). DAVLAT TILIDA RASMIY USLUBNING O 'ZIGA XOSLIGI VA UNING TO 'G 'RI QO 'LLANILISHI. *Prospects for innovative technologies in science and education*, 2(1), 58-64.
31. Oxunjonovna, B. D. (2025). ISH YURITISHDA INNOVATION TEXNOLOGIYALAR VA DAVLAT TILINING INTEGRATSIYASI. *Prospects for innovative technologies in science and education*, 2(1), 38-44.

Date: 21st May-2025

32. Oxunjonovna, B. D. (2025). BOYOQCHILIK HAMDA KULOLCHILIK ASOSIDA SHAKLLANGAN O 'ZBEK XALQ MAQOLLARINING TAHLILI. *PEDAGOGIK TADQIQOTLAR JURNALI*, 2(2), 98-101.
33. Oxunjonovna, B. D. (2024). O 'ZBEK TILIDA ISH YURITISHNING YANGI TEXNOLOGIK IMKONIYATLARI. *Problems and solutions at the stage of innovative development of science, education and technology*, 1(2), 26-31.
34. Bobojonova, D. (2024). OZBEK XALQI TURMUSHI BILAN BOGLIQ MUSIQACHILIK KASB-HUNAR MAQOLLARI TAHLILI. *Medicine, pedagogy and technology: theory and practice*, 2(9), 553-564.
35. Oxunjonovna, B. D. (2025). TIL VA JAMIYAT O'ZARO MUNOSABATI.
36. Oxunjonovna, B. D. (2025). AQL VA DONO SO 'Z. *Ensuring the integration of science and education on the basis of innovative technologies.*, 2(2), 33-38.
37. Oxunjonovna, B. D. (2025). VATAN VA YURTPARVARLIK. *Ensuring the integration of science and education on the basis of innovative technologies.*, 2(2), 51-56.
38. Oxunjonovna, B. D. (2025). OMAD VA TAQDIR. *Ensuring the integration of science and education on the basis of innovative technologies.*, 2(2), 1-6.
39. Oxunjonovna, B. D. (2025). ODOB-AXLOQ. *Ensuring the integration of science and education on the basis of innovative technologies.*, 2(2), 7-12.
40. Oxunjonovna, B. D. (2025). SAVDO VA BOYLIK. *Ensuring the integration of science and education on the basis of innovative technologies.*, 2(2), 20-25.
41. Oxunjonovna, B. D. (2025). MEHNAT VA TIRIKCHILIK. *Ensuring the integration of science and education on the basis of innovative technologies.*, 2(2), 26-32.
42. Oxunjonovna, B. D. (2025). O 'QISH VA ILM. *Ensuring the integration of science and education on the basis of innovative technologies.*, 2(2), 57-62.
43. Oxunjonovna, B. D. (2025). DO 'STLIK VA BIRODARLIK. *Ensuring the integration of science and education on the basis of innovative technologies.*, 2(2), 39-44.
44. Oxunjonovna, B. D. (2025). SABR-TOQAT VA MATONAT. *Ensuring the integration of science and education on the basis of innovative technologies.*, 2(2), 13-19.
45. Oxunjonovna, B. D. (2025). ZARGARLIK ASOSIDA SHAKLLANGAN XALQ MAQOLLARI TAHLILI. *PEDAGOGIK TADQIQOTLAR JURNALI*, 3(1), 245-248.
46. Oxunjonovna, B. D. (2025). ISH YURITISH TILI VA USLUBI. *Methods of applying innovative and digital technologies in the educational system*, 2(3), 3-9.
47. Oxunjonovna, B. D. (2025). HUJJATLARNING MORFOLOGIK XUSUSIYATLARI. *Methods of applying innovative and digital technologies in the educational system*, 2(3), 24-30.
48. Oxunjonovna, B. D. (2025). ARIZANING YOZILISH TARTIBI. *Methods of applying innovative and digital technologies in the educational system*, 2(3), 17-23.
49. [MUSTAQILLIK YILLARIDA HUJJATCHILIK TIZIMIDAGI ISLOHOTLAR](#)
50. Oxunjonovna, B. D. (2025). ISH HUJJATLARI VA ULARNING TURLARI. *Methods of applying innovative and digital technologies in the educational system*, 2(3), 37-42.

Date: 21st May-2025

51. Oxunjonovna, B. D. (2025). MUSTAQILLIK YILLARIDA HUJJATCHILIK TIZIMIDAGI ISLOHOTLAR. *Methods of applying innovative and digital technologies in the educational system*, 2(3), 10-16.

52. Oxunjonovna, B. D. (2025). KASB-HUNARGA OID XALQ MAQOLLARINING KASB-HUNAR DOIRASIDA TASNIFI. *PEDAGOGIK TADQIQOTLAR JURNALI*, 3(2), 172-176.

53. Oxunjonovna, B. D. (2025). SHAXSIY HUJJAT MATNLARINING SEMANTIK-STILISTIK XUSUSIYATLARI. *Methods of applying innovative and digital technologies in the educational system*, 2(3), 43-50.

54. Oxunjonovna, B. D. (2025). RASMIY USLUBNING QO'LLANILISH DOIRASI. *Economics, management, and digital innovation in education: contemporary trends and approaches*, 2(4), 32-37.

55. Oxunjonovna, B. D. (2025). ONA TILI FANING FANLAR ICHIDA O'RNI. *Ensuring the integration of science and education on the basis of innovative technologies.*, 2(4), 58-62.

56. Oxunjonovna, B. D. (2025). O'ZBEK TILIDA IMLO QOIDALARINING O'RNI. *Ensuring the integration of science and education on the basis of innovative technologies.*, 2(4), 11-16.

57. Oxunjonovna, B. D. (2025). USLUBIYAT BO'LIMINING QO'LLANILISH TARTIBI. *Ensuring the integration of science and education on the basis of innovative technologies.*, 2(4), 43-47.

58. Oxunjonovna, B. D. (2025). O'ZBEK XALQ MAQOLLARINING RANG-BARANGLIGI. *Ensuring the integration of science and education on the basis of innovative technologies.*, 2(4), 1-6.

59. Oxunjonovna, B. D. (2025). TINISH BELGILARNING O'RINLI QO'LLANISHI. *Ensuring the integration of science and education on the basis of innovative technologies.*, 2(4), 32-37.

60. Oxunjonovna, B. D. (2025). MAKTAB O'QUVCHILARI HAYOTIDA MAQOLLARNING O'RNI. *ИКРО журнал*, 15(01), 496-498.

